

PERIODIEK OVERZICHT INWONERPARTICIPATIE ENERGIETRANSITIE IN DE FYSIEKE LEEFOMGEVING DE EERSTE METING

- › In dit rapport vatten we de belangrijkste resultaten samen van het Periodiek Overzicht Inwonerparticipatie bij de Energietransitie in de Fysieke Leefomgeving (wind- en zonneparken en elektriciteitsinfrastructuur). Een uitgebreide beschrijving van de onderzoeksmethode en de ontwikkeling van de vragenlijst en een overzicht van alle resultaten is te vinden in het volledige achtergrondrapport ¹.

1. Batenburg, A. & Paradies, G. (2022). Achtergrondrapport Periodiek Overzicht Inwonerparticipatie Energietransitie in de Fysieke Leefomgeving – de eerste meting (TNO 2022 P11746). TNO 2022 P12122, Amsterdam: TNO.

1. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

- › Hieronder volgt eerst een opsomming van de belangrijkste bevindingen. Het doel van het Periodiek Overzicht is om een beeld te geven van wat er gebeurt op het gebied van inwonerparticipatie en welke ondersteuningsbehoeften gemeenten hebben, en om te zien hoe de cijfers zich ontwikkelen de komende jaren. We doen op basis van deze eerste meting onder 104 gemeenten daarom geen uitspraken over of bepaalde aantallen of percentages hoog of laag zijn.

In 58% van de gemeenten is beleid voor procesparticipatie geborgd

- › Nagenoeg alle gemeenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek zijn bezig met besluitvorming rond de inpassing van zonne-energie, windenergie en/of elektriciteitsinfrastructuur. Daarbij ging de besluitvorming van 95 gemeenten sinds de vaststelling van RES 1.0 het vaakst over gemeentelijke visie- of beleidsontwikkeling en de ontwikkeling van zonneparken (beide 42 gemeenten).
- › 42% van de gemeenten heeft beleid geborgd voor zowel financiële participatie (de omgeving investeert in het project en/of ervaart de voordelen van de opbrengsten van het project voor hernieuwbare opwek) als procesparticipatie (bewoners denken mee in het proces richting de opwek van hernieuwbare energie) bij wind- en zonneparken. Zo'n 20% van de gemeenten heeft beleid voor één van beiden, en 36% heeft (nog) geen beleid voor financiële of procesparticipatie.

Gemeenten passen inwonerparticipatie het meest toe bij het vaststellen van zoekgebieden, beleidsvorming en projectontwikkeling

- › Per fase verschilt het aandeel trajecten waarbij inwoners hebben geparticipeerd: zoekgebieden vaststellen (67%); gemeentelijke visie- of beleidsontwikkeling (64%); zoekgebieden verder uitwerken, randvoorwaarden voor projecten ontwikkelen en/of het uitzetten van een (maatschappelijke) tender (58%); locatie(s) vaststellen (60%); selectie van initiatieven/projecten (40%); projectontwikkeling zonneparken (69%); windparken (86%) en elektriciteitsinfrastructuur (80%).
- › Inspreken (inwoners kunnen reageren op plannen, bijvoorbeeld via een enquête) en raadplegen van de inwoners (inwoners kunnen actief meedenken en in dialoog gaan, bijvoorbeeld via workshops of een klankbordgroep) zijn de meest toegepaste participatievormen. Vormen van participatie waarbij inwoners intensiever worden betrokken, zoals meebeslissen of coproduceren worden een stuk minder toegepast.
- › Het ophalen van zorgen en wensen van bewoners (53 van de 100 gemeenten) en het betrekken van lokale initiatieven (43 van de 100 gemeenten) worden door gemeenten als grootste successen aangegeven.
- › Slechts een paar de gemeenten gaf aan in de verschillende fasen inwoners niet geïnformeerd te hebben en paste ook geen participatie toe.

De inbreng van inwoners leidt in veel gevallen tot aanpassingen

- › Tijdens de participatie-activiteiten ging de meeste discussie over de landschappelijke inpassing en over geluidsoverlast en slagschaduw. Dit is in lijn met eerdere bevindingen uit TNO-onderzoek waarbij overlast door geluid en horizonvervuiling als grootste punten naar voren kwamen ².
- › In de trajecten waar al besluitvorming heeft plaatsgevonden, heeft de inwonerparticipatie in veel gevallen gezorgd voor een aanpassing van het plan, met name op het gebied van landschappelijke inpassing.

2. Peuchen, R., Kox, E., Klosters, M., & Straver, K. (2022). Beleving windenergie op land. Inzichten uit vier windparken in Nederland (P10127). Amsterdam: TNO.

Gemeenten organiseren inwonerparticipatie veelal zelf in de eerste fasen

- › In de fases van ‘visievorming’, ‘het vaststellen van locaties’ en ‘de selectie tussen initiatieven’ wordt de inwonerparticipatie door gemeenten georganiseerd. Bij projecten voor zonne-energie, windenergie en energietransportinfrastructuur zijn het ook energiecoöperaties en projectontwikkelaars die de inwonerparticipatie organiseren.

Gemeenten ervaren gebrek aan menskracht als grootste knelpunt

- › Ongeveer 27% van de gemeenten heeft geen medewerkers (intern of ingehuurd) beschikbaar om inwonerparticipatie bij de inpassing van zonne- en windenergie te organiseren. Bijna de helft van de gemeenten heeft hiervoor 0,1 tot 0,5 fte beschikbaar.
- › Met name kleinere gemeenten (minder dan 50.000 inwoners) hebben weinig tot geen personeel beschikbaar om inwonerparticipatie te organiseren: gemiddeld 0,2 fte. Grotere gemeenten hebben hiervoor gemiddeld ruim 1 fte beschikbaar.
- › Gebrek aan beschikbare capaciteit voor het organiseren van inwonerparticipatie wordt door gemeenten het vaakst gekozen als knelpunt: 36 van de 99 gemeenten geven dit aan.
- › Meer dan de helft van de gemeenten (58 van de 99) geeft dan ook aan dat zij ter ondersteuning vooral behoefte hebben aan extra capaciteit om de participatie goed te kunnen organiseren.

Gemeenten ervaren daarnaast het betrekken van een brede groep bewoners als knelpunt en hebben behoefte aan meer kennis over participatie

- › Naast gebrek aan capaciteit wordt het betrekken van een brede groep bewoners en van specifieke doelgroepen (zoals jongeren en inwoners met een migratieachtergrond) door gemeenten (35 van de 99 gemeenten) het vaakst als knelpunt aangegeven. Eerder bleek dat regio's het ook al lastig vonden jongeren te betrekken bij de RES³.
- › Naast de behoefte aan meer capaciteit, noemen de gemeenten veel verschillende ondersteuningsbehoeften. Meer dan een derde van de gemeenten geeft aan behoefte te hebben aan financiële middelen (anders dan voor capaciteit) en een communicatiecampagne vanuit het Rijk. Daarnaast is er veel behoefte aan kennis, zoals over het bereiken van financiële participatie en over omgaan met desinformatie en met weerstand.

3. [PBL \(2021\) Monitor RES 1.0. Een analyse van de Regionale Energie Strategieën 1.0](#)

2. INLEIDING

- › **Inwonerparticipatie in de energietransitie is met het nationale Klimaatakkoord en de Regionale Energiestrategieën (RES) in een stroomversnelling gekomen. Dit speelt met name op gemeentelijk niveau: gemeenten moeten binnen de RES'en veel keuzes maken in de fysieke leefomgeving en hebben een regierol bij inwonerparticipatie. Onder inwonerparticipatie verstaan we het in een vroegtijdig stadium betrekken van inwoners bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit. Financiële participatie en lokaal eigendom zijn geen onderwerp van dit onderzoek.**

In het Klimaatakkoord uit 2019 is opgenomen over de Regionale Energie Strategieën: “Per regio dragen gemeenten, waterschap en provincie zorg voor een goede en tijdige informatie van burgers en realiseren zij lokale faciliteiten om burgers in staat te stellen effectiever mee te denken in de strategievorming.” Het doel van het Periodiek Overzicht is om te bekijken hoe de cijfers omtrent participatie zich ontwikkelen in de tijd en of er bijvoorbeeld steeds meer inwonerparticipatie toegepast wordt. Ook wordt gekeken naar mogelijke knelpunten bij het toepassen van inwonerparticipatie.

TNO heeft op verzoek van de ministeries van EZK en BZK, NP RES, IPO en VNG bij gemeenten onderzocht:

1. Wat er gebeurt op het gebied van **inwonerparticipatie** voor zonne- en windparken en het elektriciteitsnetwerk.
2. Welke **ondersteuningsbehoeften** gemeenten hebben op dit gebied.

Dit rapport beschrijft de belangrijkste resultaten van het in 2022 uitgevoerd Periodiek Overzicht, een vragenlijstonderzoek onder 104 Nederlandse gemeenten. Het achtergrondrapport ⁴ beschrijft de onderzoeksmethoden, de vragenlijst en alle uitkomsten.

Dit overzicht van participatie-activiteiten en de ervaringen van gemeenten zal periodiek herhaald worden

Dit was de eerste keer dat dit onderzoek is uitgevoerd. TNO gaat deze inventarisatie onder gemeenten periodiek doen, met een nog nader te bepalen frequentie. Het onderzoek is onderdeel van het Kennisprogramma Inwonerparticipatie Energietransitie in de Fysieke Leefomgeving dat TNO in opdracht van het ministerie van EZK en in samenwerking met EZK, BZK, VNG, IPO en NP RES uitvoert.

De vragenlijst is tussen 25 april en 29 juni 2022 door gemeenten ingevuld en bestond uit twee onderdelen (voor de volledige versie van de vragenlijst, zie het achtergrondrapport):

1. **Trajecten, projecten en participatie-activiteiten:**
welke trajecten en projecten lopen binnen de gemeente sinds de RES 1.0 (medio 2021) en welke vormen van inwonerparticipatie zijn daarbij toegepast? Wat is er besproken en wat is er met uitkomsten gedaan?
2. **Successen, knelpunten en ondersteuningsbehoeften:**
is er participatiebeleid voor wind- en zonneparken, hoeveel capaciteit is beschikbaar voor het organiseren van de inwonerparticipatie, wat gaat er wel en wat gaat er niet goed en waarom, en aan welke ondersteuning is behoefte?

4. Batenburg, A. & Paradies, G. (2022). Achtergrondrapport Periodiek Overzicht Inwonerparticipatie Energietransitie in de Fysieke Leefomgeving – de eerste meting (P11746). Amsterdam: TNO.

Zowel inwonerparticipatie in beleidstrajecten als bij specifieke projecten is onderzocht

Bij de ontwikkeling van wind- en zonneparken bestaan er verschillende fasen waarbij inwoners kunnen worden betrokken.

5. Zoekgebieden zijn gebieden die door een Regio worden aangewezen als meest geschikt voor het realiseren van wind- en zonneparken. Binnen deze zoekgebieden wordt vervolgens gekeken naar meer concrete locaties.

3. RESULTATEN

Ruim honderd gemeenten hebben de vragenlijst ingevuld

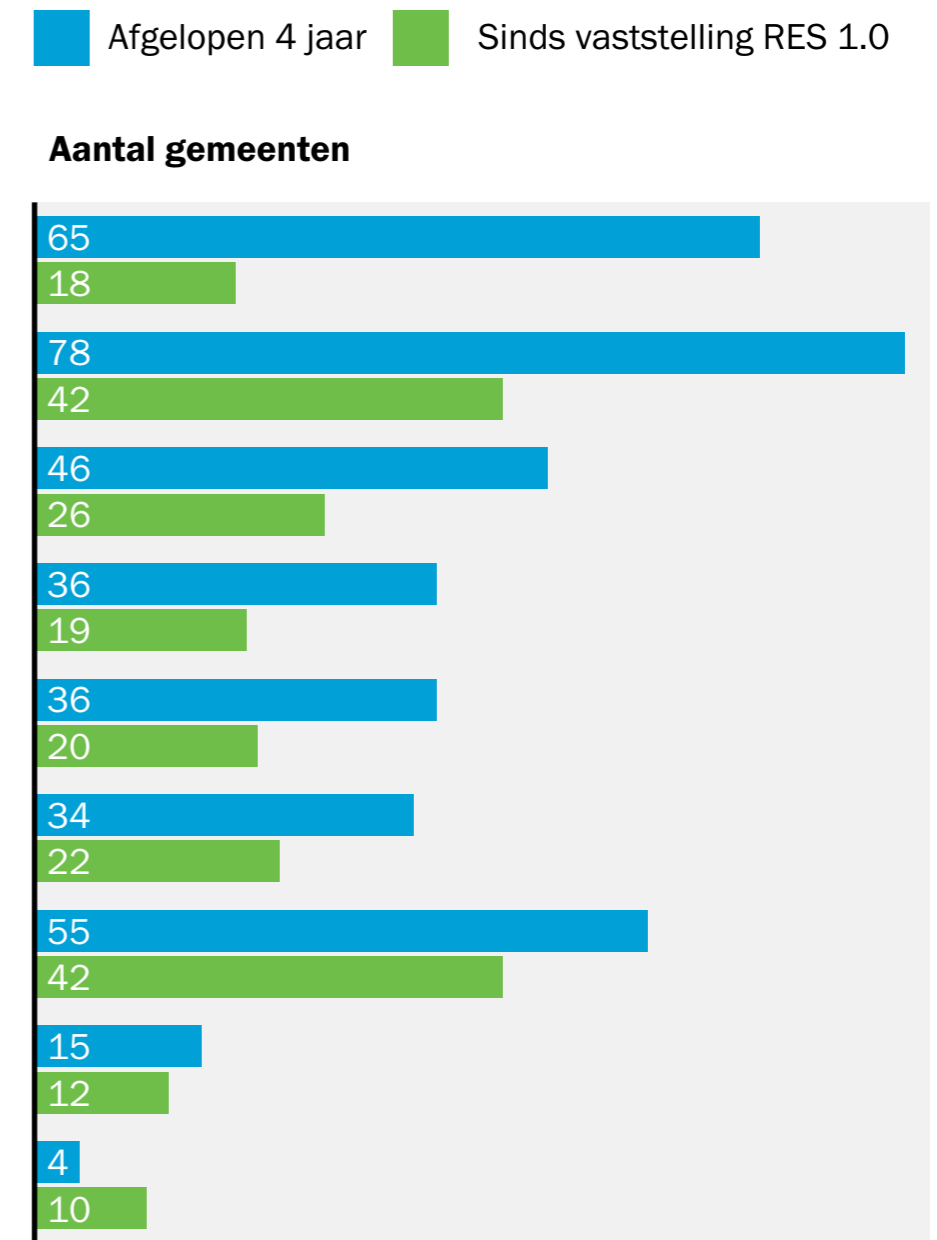
In 22 van de 30 RES-regio's zijn gemeenten door de regiocoördinatoren benaderd om de vragenlijst in te vullen. Uiteindelijk hebben 104 (van de 345) gemeenten uit 17 RES-regio's de online vragenlijst ingevuld. De spreiding van grootte en stedelijkheid van gemeenten is representatief voor Nederlandse gemeenten. De geografische spreiding is echter niet dekkend: niet uit alle RES-regio's hebben gemeenten meegedaan. In dit onderzoek hebben de gemeenten vragen beantwoord over de trajecten en projecten die sinds de vaststelling van de RES 1.0 liepen.

› **Alle gemeenten hebben sinds de vaststelling van de RES 1.0 stappen gezet in de ontwikkeling van zonne- en/of windparken, met name in het ontwikkelen van een gemeentelijke visie en beleid en projectontwikkeling van zonne-energie**

Alle gemeenten in dit onderzoek zijn de afgelopen vier jaar bezig geweest met één of meerdere fasen in de ontwikkeling van wind- of zonneparken. Sinds de vaststelling van de RES 1.0, zijn bijna alle gemeenten het afgelopen jaar met deze ontwikkeling bezig geweest (Figuur 1). Daarbij heeft het grootste deel van de gemeenten zich de afgelopen vier jaar beziggehouden met het vaststellen van zoekgebieden, het ontwikkelen van een gemeentelijke visie en beleid en de projectontwikkeling van zonne-energie. Ook sinds de vaststelling van RES 1.0 (medio 2021) is een groot deel van de gemeenten bezig met het ontwikkelen van een gemeentelijke visie en beleid. Verder lijken in een groot deel van de gemeenten meer zonneparken in ontwikkeling dan windparken.

Trajecten en projecten

Zoekgebieden vaststellen	65	18
Gemeentelijke visie of beleidsontwikkeling	78	42
Zoekgebieden uitwerken, randvoorwaarden ontwikkelen, uitzetten van tender(s)	46	26
Locatie(s) vaststellen	36	19
Selectie van initiatieven of projecten	36	20
Projectontwikkeling windenergie	34	22
Projectontwikkeling zonne-energie	55	42
Projectontwikkeling infrastructuur voor elektriciteitstransport	15	12
Geen van bovenstaande	4	10

Figuur 1

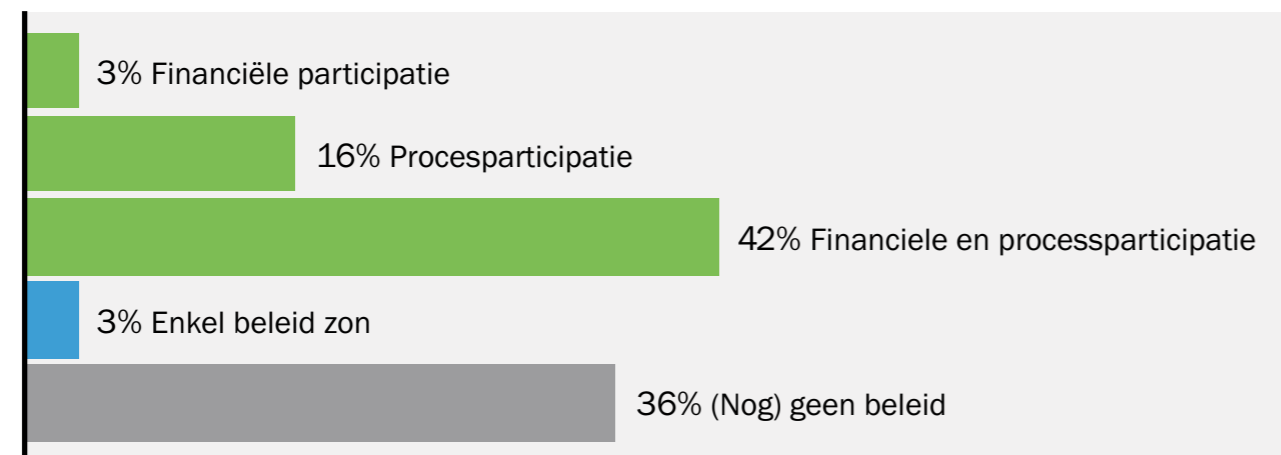
Antwoorden op de vraag: “Met welke trajecten is deze gemeente de afgelopen 4 jaar (n=97 gemeenten) en sinds de vaststelling van RES 1.0 (n=95 gemeenten) bezig geweest? (Meerdere antwoorden mogelijk)”

› **In 58% van de gemeenten is beleid voor procesparticipatie geborgd**

Participatiebeleid voor procesparticipatie is bij 58% van de gemeenten geborgd bij de ontwikkeling van wind- en zonneparken (Figuur 2). Voor financiële participatie is dit 45%. Twee gemeenten gaven bij de categorie ‘Anders, namelijk:’ aan dat er alleen proces- en financiële participatie is voor zon (en niet voor wind), en één gemeente doet alleen aan procesparticipatie bij zon (niet bij wind).

In 36% van de gemeenten is er (nog) geen participatiebeleid geborgd. We weten hierbij niet waarom er geen participatiebeleid is. Dit kan zijn omdat een gemeente er nog niet aan toegekomen is, of omdat de gemeente geen wind- of zonneparken (meer) verwacht.

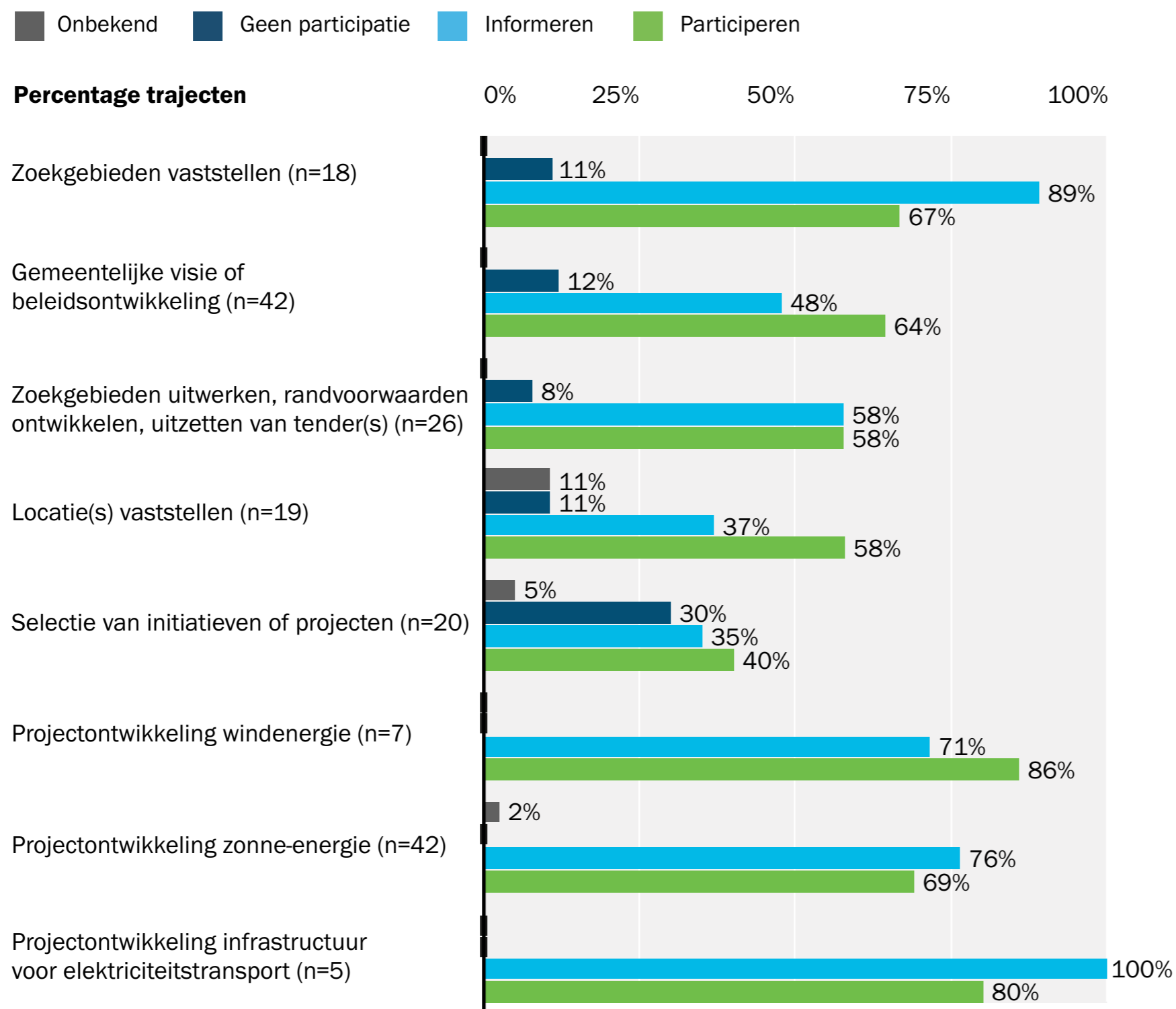
Percentage gemeenten

Figuur 2

Antwoorden op de vraag: “Is er in beleid geborgd dat er inwonerparticipatie plaatsvindt voor de ontwikkeling van wind- en zonneparken?” (n=98 gemeenten)

Figuur 3

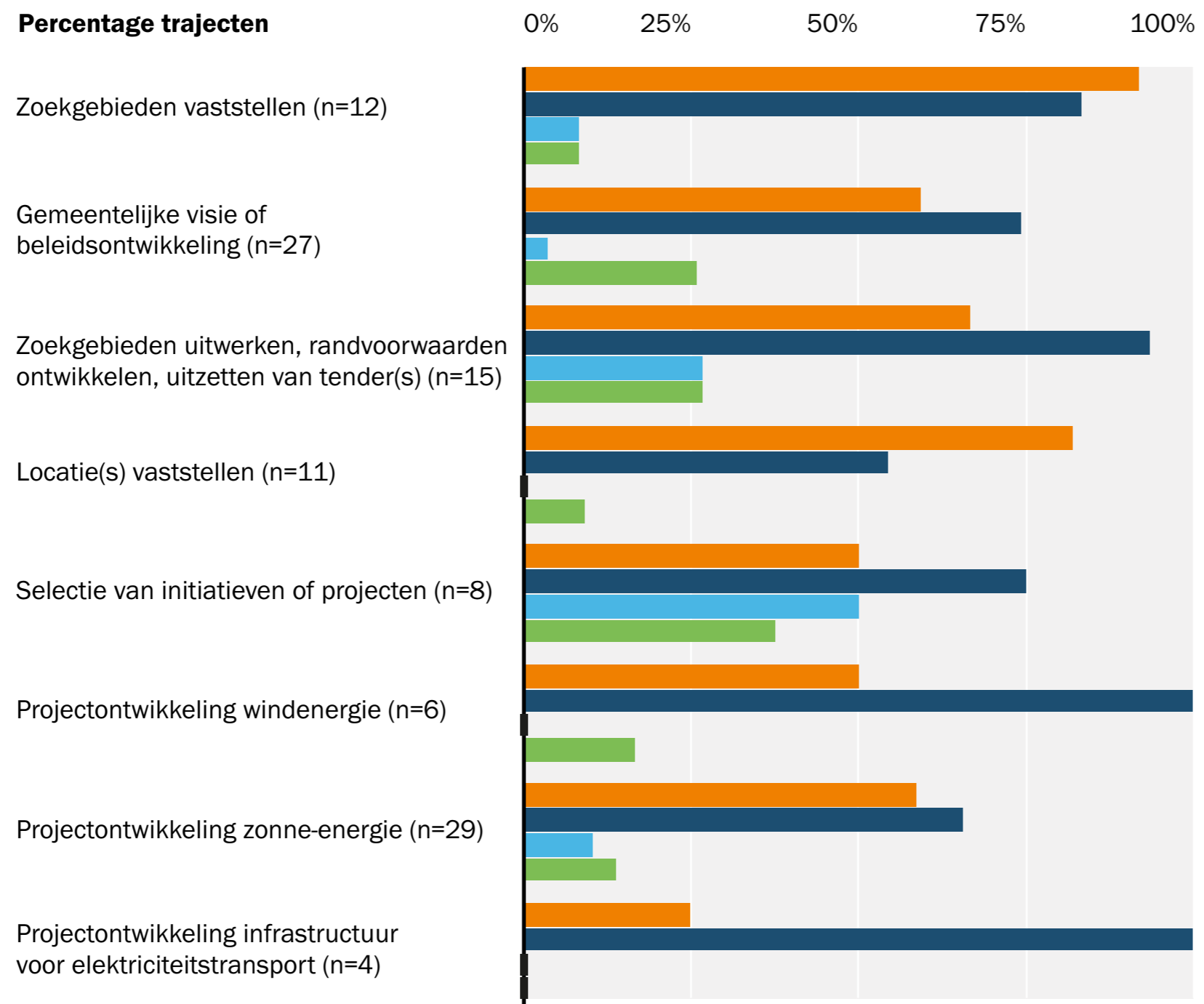
Antwoorden op de vraag: “Op welke wijze waren inwoners betrokken bij trajecten en projecten sinds RES 1.0?” (Meerdere antwoorden mogelijk)

› **Gemeenten passen inwonerparticipatie het meest toe bij het vaststellen van zoekgebieden, beleidsvorming en projectontwikkeling**

Bij vrijwel alle gemeenten is er bij trajecten en projecten sinds de RES 1.0 een vorm van contact met inwoners, dus zowel informeren als verschillende vormen van participeren (bijv. consulteren of raadplegen en coproduceren) (Figuur 3). Aangezien gemeenten meerdere antwoorden konden geven op deze vraag, tellen de staven in de grafiek per traject niet op tot 100 procent.

Het valt op dat informeren de boventoon voert bij het vaststellen van de zoekgebieden en dat er vaker interactieve participatie plaatsvindt wanneer de projecten daadwerkelijk in ontwikkeling zijn. Daarnaast valt op dat bij de fase projectontwikkeling van wind, zon en infrastructuur er door geen enkele gemeente is aangegeven dat er geen participatie heeft plaatsgevonden. Er wordt altijd geïnformeerd, en bij een groot deel geparticipeerd of zowel geïnformeerd als geparticipeerd. Bij de andere fasen komt het in enkele gevallen voor dat er helemaal geen inwonerparticipatie plaatsvindt, dus dat er geïnformeerd noch geparticipeerd wordt.

■ Inspreken
 ■ Consulteren/samenwerken
 ■ Meebeslissen
 ■ Coproduceren/raadplegen

Gemeenten passen sinds de RES 1.0 diverse participatievormen bij trajecten en projecten toe (Figuur 4). Inwoners kunnen in de verschillende fasen inspreken en worden geconsulteerd of geraadpleegd. Vormen van participatie waarbij inwoners intensiever betrokken worden bij het traject of project, zoals coproduceren of samenwerken en meebeslissen, worden in alle fasen minder vaak toegepast.

Figuur 4

Antwoorden op de vraag: “Op welke wijze waren inwoners betrokken bij trajecten en projecten sinds RES 1.0? (Meerdere antwoorden mogelijk)”

› **In alle fasen vormt vooral de landschappelijke inpassing een discussiepunt tijdens de inwonerp participatie**

Een onderwerp van discussie in alle fasen zijn verschillende onderdelen van de **landschappelijke inpassing**:

- › **Uitzicht** met name bij het vaststellen van de zoekgebieden, het vaststellen van de locaties, de selectie van initiatieven/projecten, bij de projectontwikkeling van zonne-energie en van windenergie;
- › De **locatie van het project** bij het vaststellen van de zoekgebieden, het vaststellen van de locaties, de selectie van initiatieven/projecten en bij de projectontwikkeling van windenergie;
- › **Beschikbaarheid (landbouw)grond voor andere bestemmingen** met name bij het vaststellen van de zoekgebieden;
- › **Effecten op de natuur/biodiversiteit** bij het vaststellen

De volgende **effecten op de bewoners** waren eveneens onderwerp van discussie;

- › **Geluidsoverlast** vooral bij het vaststellen van de zoekgebieden en bij de projectontwikkeling van windenergie.
- › **Lichtoverlast** (bv. slagschaduw) met name bij de projectontwikkeling van windenergie.
- › **Gezondheidseffecten** vooral bij het vaststellen van de zoekgebieden, het vaststellen van de locaties en bij de projectontwikkeling van windenergie.
- › Over **veiligheid** wordt duidelijk het minst gediscussieerd t.o.v. van de andere drie onderwerpen.

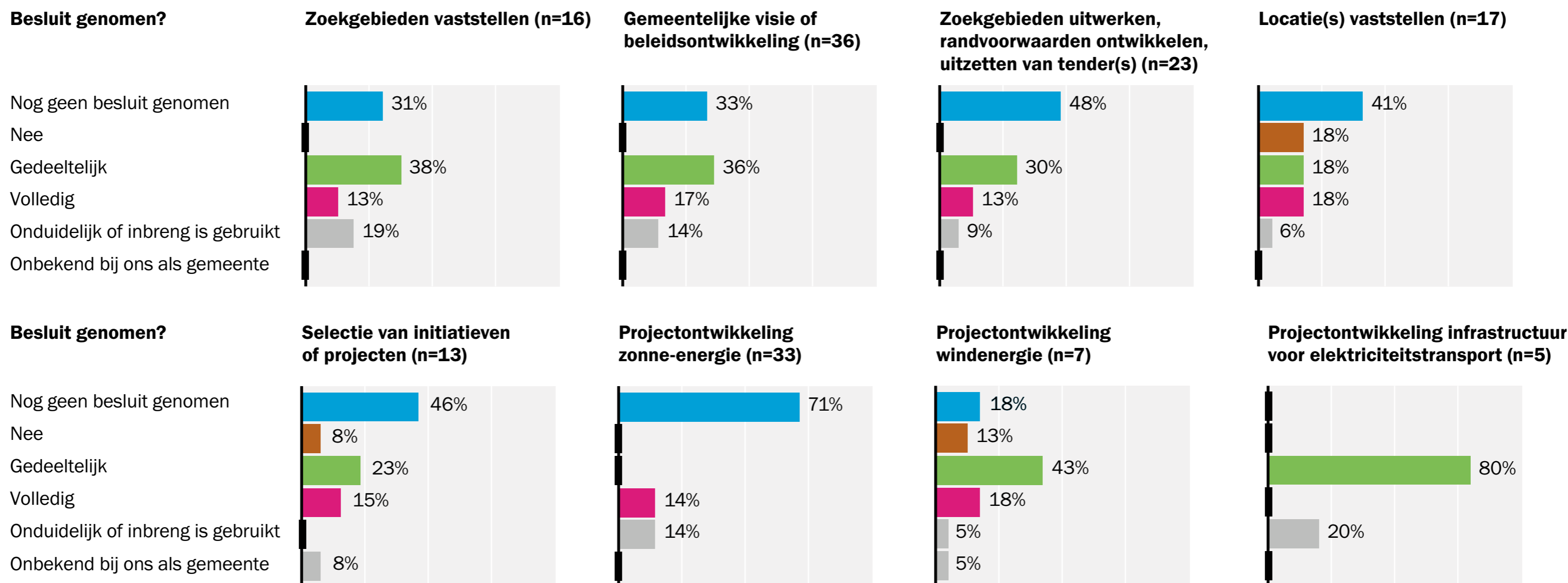
Ook **financiële aspecten** zijn onderwerp van discussie, zoals waardedaling van de woning, financiële compensatie, financiële participatie en profiterende (buitenlandse) ontwikkelaars. Een mogelijke waardedaling van de woning wordt het vaakst benoemd als discussiepunt, en dan vooral bij het vaststellen van de zoekgebieden en het vaststellen van de locaties.

Discussie door eventueel ervaren onrecht vanuit het verleden (historie) komt in alle trajecten/projecten relatief weinig voor. De capaciteit van het elektriciteitsnetwerk lijkt naarmate het proces vordert minder vaak een discussiepunt te worden, al blijft deze wel benoemd. De noodzaak voor de transitie naar duurzame energie wordt ook relatief vaak genoemd, en dan vooral bij het vaststellen van zoekgebieden en het vaststellen van de locaties. Een voorkeur voor een andere technologie is het meeste gehoorde standpunt bij het vaststellen van zoekgebieden.

› **Vaak is er nog geen besluit genomen en waar wel is besloten, is de inbreng van inwoners (gedeeltelijk) meegenomen in het besluit**

In veel van de trajecten en projecten loopt het besluitvormingsproces nog. Doordat er nog geen besluit genomen is, is het lastig om conclusies te trekken. Waar wel al besluiten zijn genomen, is in de meeste gevallen de inbreng van inwoners geheel of gedeeltelijk meegenomen bij het komen tot een besluit (Figuur 5). In een klein aantal gemeenten is de input van inwoners niet meegenomen in het besluit, zoals bij het vaststellen van de locaties.

Figuur 5

Antwoorden op de vraag: “Is de inbreng van inwoners gebruikt bij het komen tot een besluit?”

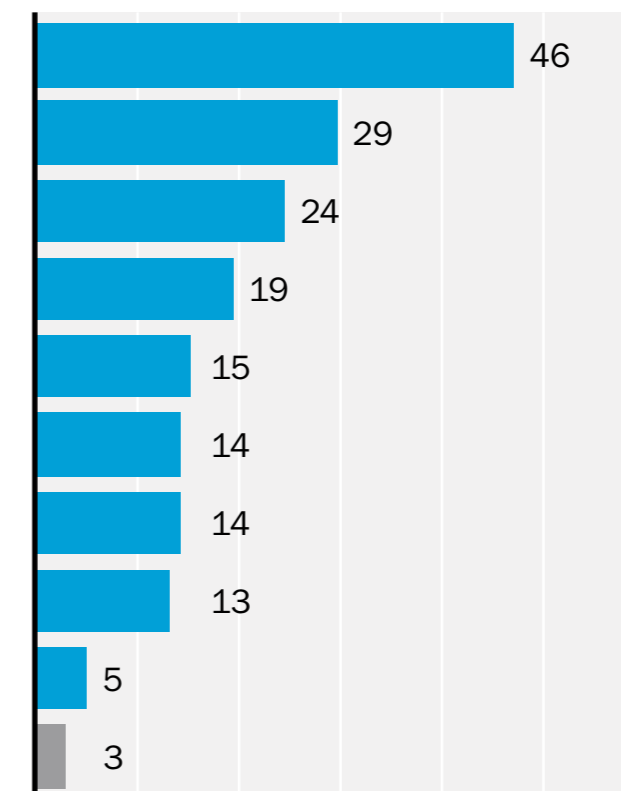
› **De inbreng van inwoners heeft vooral tot veranderingen geleid in de landschappelijke inpassing**

Indien gemeenten hebben aangegeven dat de inbreng gedeeltelijk of geheel in meegenomen bij het komen tot een besluit, is aan hen gevraagd waar deze verandering over ging. De onderwerpen waarop de inbreng van inwoners het vaakst tot verandering heeft geleid, zijn het aanpassen van de landschappelijke inpassing, het toevoegen van extra eisen op het gebied van de ruimtelijke kwaliteit en het aanpassen van de locatie en het afgebakende zoekgebied (Figuur 6).

Inbreng van inwoners

Landschappelijk inpassing aangepast	46
Extra eisen voor ruimtelijke kwaliteit (ruimte voor groen, etc.)	29
Locatie en afbakening zoekgebieden aangepast	24
Extra eisen voor procesparticipatie bij projecten	19
Extra maatregelen om overlast te voorkomen	15
Omvang is aangepast	14
Eisen voor financiële regelingen bij projecten	14
Timing van het proces is aangepast	13
Techniek keuze (wind/zon) aangepast	5
Onbekend	3

Aantal trajecten

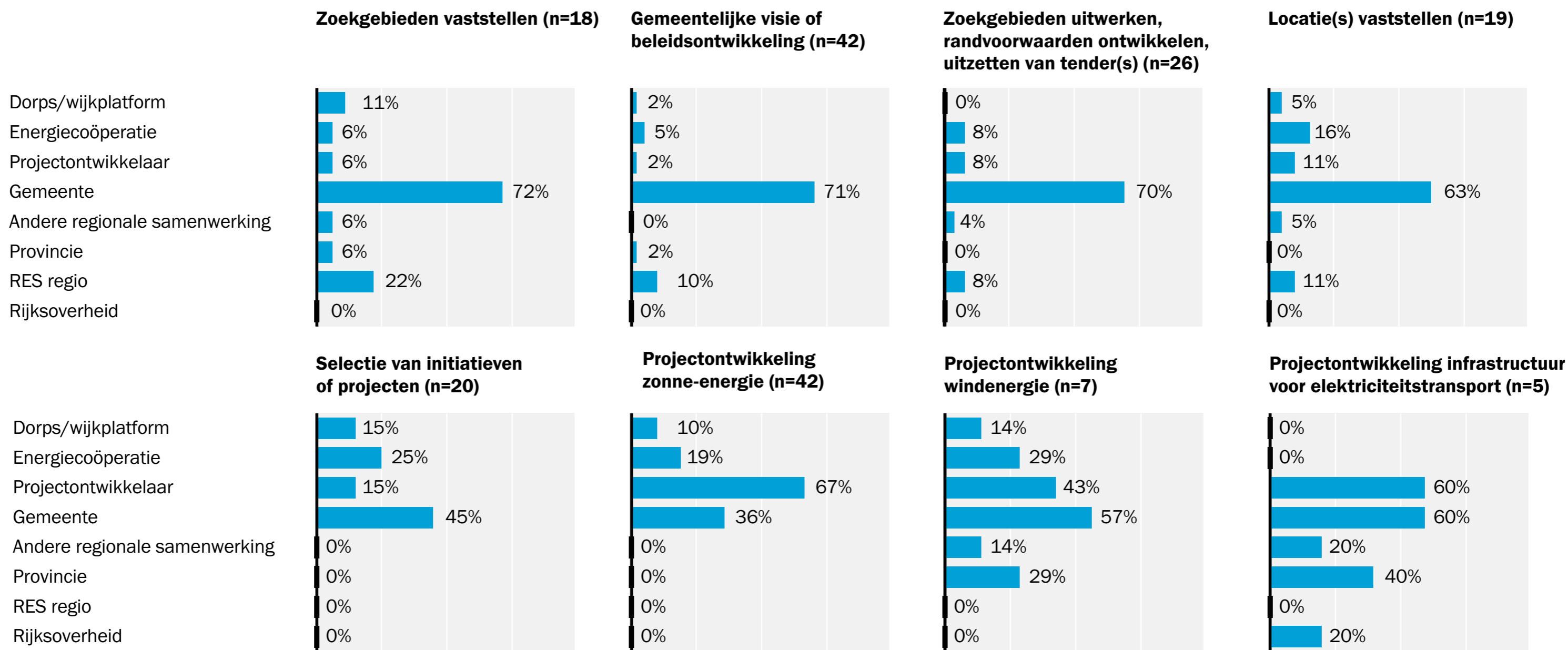

Figuur 6

Antwoorden op de vraag: “Op welk gebied heeft de inbreng van inwoners geleid tot veranderingen? (Meerdere antwoorden mogelijk).” De resultaten geven het aantal trajecten weer waar de inbreng van inwoners heeft geleid tot veranderingen. (n=37 gemeenten die informatie hebben gegeven over 61 trajecten/projecten)

› De participatie met inwoners wordt met name door gemeenten georganiseerd

Over het algemeen organiseren de gemeenten zelf de inwonerparticipatie bij de verschillende trajecten (Figuur 7). Bij de projectontwikkeling van windenergie en de infrastructuur voor elektriciteitstransport is weinig data, waardoor we nog geen conclusies kunnen trekken over deze fasen. Bij de projectontwikkeling voor zonne-energie is het vaak de projectontwikkelaar die de participatie op zich neemt. Bij het vaststellen van locatie(s), het selecteren van initiatieven en de projectontwikkeling voor zonne-energie ligt het initiatief in sommige gevallen bij de energiecoöperatie.

Figuur 7

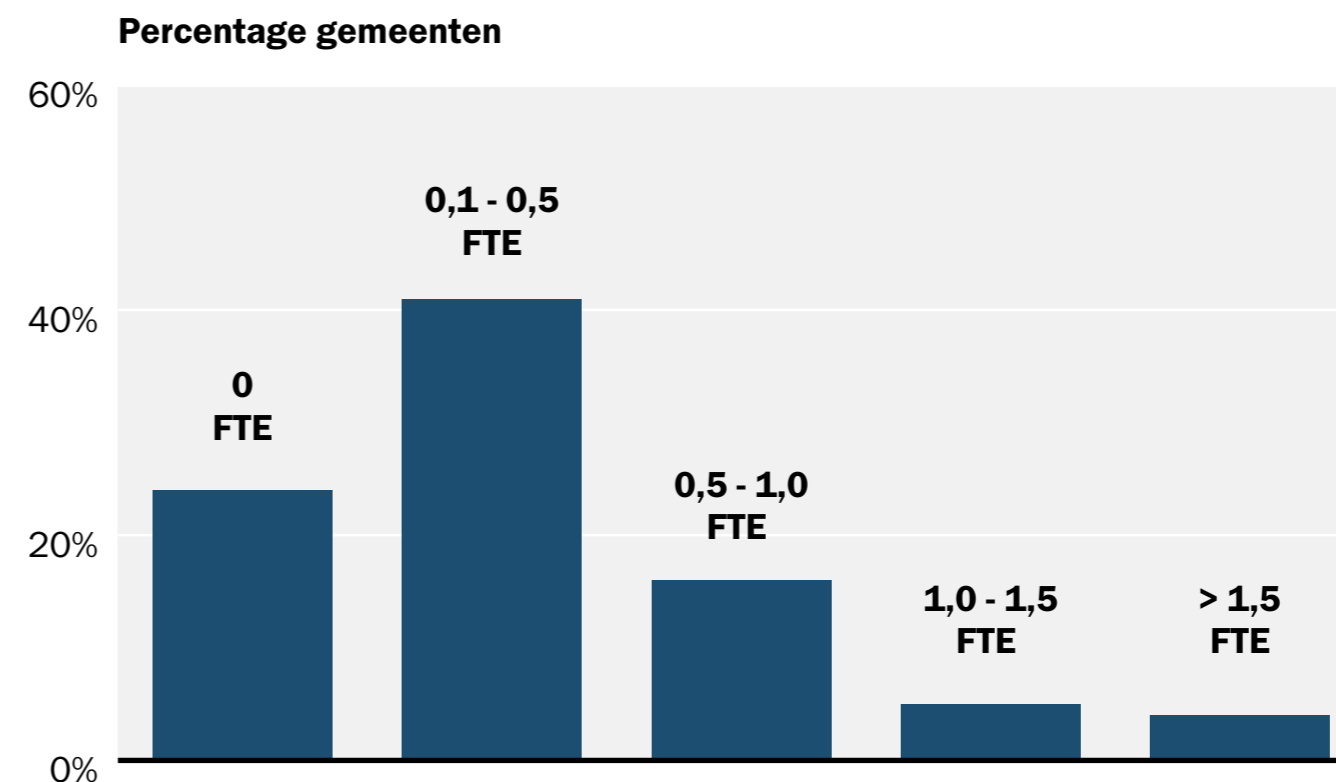
Antwoorden op de vraag: “Wie organiseerde de inwonerparticipatie? (Meerdere antwoorden mogelijk)”

› Ruim een kwart van de gemeenten heeft geen personeel beschikbaar voor het organiseren van inwonerparticipatie bij zoekgebieden, wind- en zonneparken

Ongeveer 27% van de gemeenten hebben geen personeel (interne en externe fte's opgeteld) beschikbaar om inwonerparticipatie te organiseren (Figuur 8). Bijna de helft van de gemeenten heeft 0,1 tot 0,5 fte beschikbaar.

Als we kijken naar de relatie tussen het aantal beschikbare interne fte's en extern in gehuurde fte's, dan laten de data zien dat het ervaren tekort aan interne fte's (zoals ook blijkt uit Figuur 10, onder 3.10) voor het organiseren van inwonerparticipatie niet wordt gecompenseerd door het inhuren van externe krachten of partijen om de inwonerparticipatie te organiseren. Het gebrek aan fte's loopt gelijk op: indien er intern weinig fte's beschikbaar zijn, zijn deze ook niet extern beschikbaar.

Grotere gemeenten (met een inwoneraantal van 50.000 of meer) hebben gemiddeld meer fte beschikbaar om de inwonerparticipatie te organiseren (meer dan 1 fte) dan gemeenten met minder dan 50.000 inwoners (gemiddeld 0,2 fte).

Figuur 8

Het totaal aantal fte's beschikbaar voor het organiseren van inwonerparticipatie bij de energietransitie in de fysieke leefomgeving, hierbij zijn het aantal interne en externe fte's bij elkaar opgeteld (n=90 gemeenten)

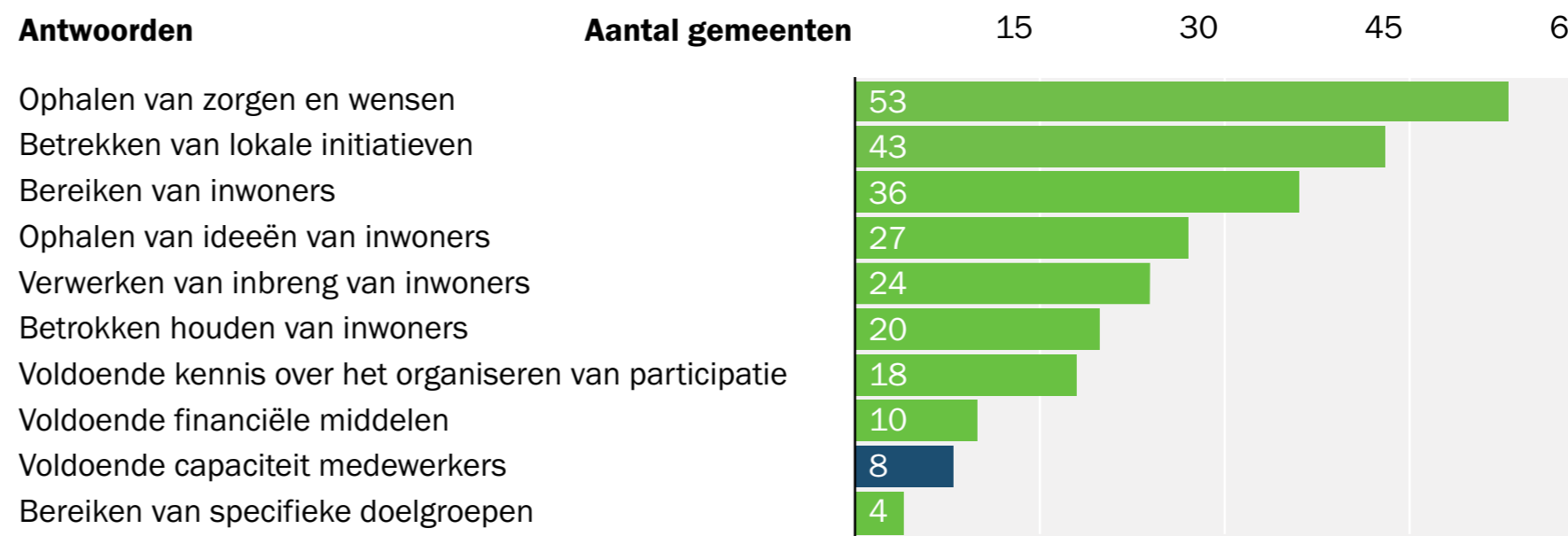
› **Het ophalen van wensen en zorgen bij inwoners wordt als grootste succes ervaren bij het organiseren van inwonerparticipatie**

Er zijn een aantal dingen die goed gaan bij het organiseren van inwonerparticipatie voor zon en wind (Figuur 9). Iets meer dan de helft van de gemeenten (53 gemeenten) geeft aan dat het ophalen van wensen en zorgen bij inwoners goed gaat. Ook het betrekken van lokale initiatieven (43 gemeenten) en het bereiken van inwoners staan (36 gemeenten) in de top 3 van successen.

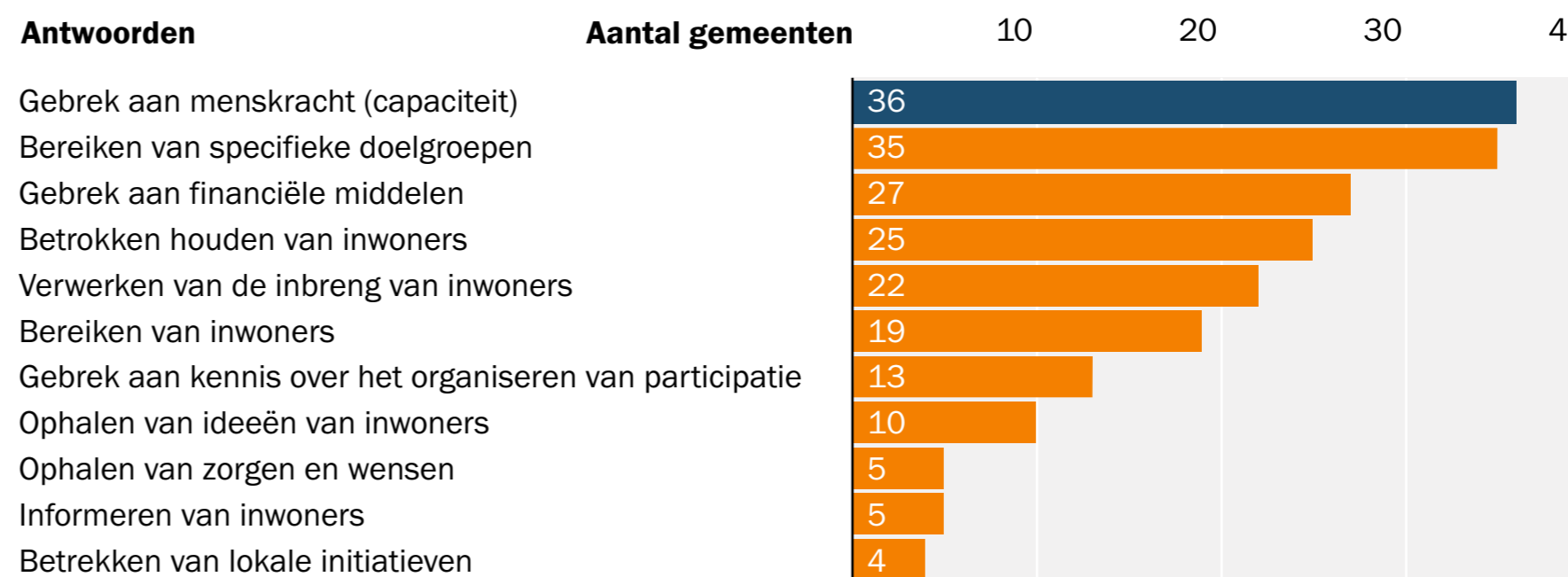
Het bereiken van specifieke doelgroepen wordt maar door vier gemeenten als succes benoemd. Die gemeenten noemen bijvoorbeeld gepensioneerden, plaatselijke belangengroepen, natuur- en milieuorganisaties en wijkraden als doelgroepen die ze goed kunnen bereiken.

› **Het gebrek aan menskracht en het bereiken van een breed publiek zijn de grootste knelpunten bij het organiseren van inwonerparticipatie**

Bij nagenoeg alle deelnemende gemeenten zijn er ook knelpunten bij het organiseren van de inwonerparticipatie (Figuur 10). Gebrek aan menskracht (bij 36 gemeenten) en het bereiken van specifieke doelgroepen: het stille midden, jongeren en inwoners met een migratieachtergrond (35 gemeenten) worden door ruim een derde van de gemeenten genoemd. Op de derde plaats van ervaren knelpunten staat het gebrek aan financiële middelen (voor andere zaken dan menskracht) (27 gemeenten).

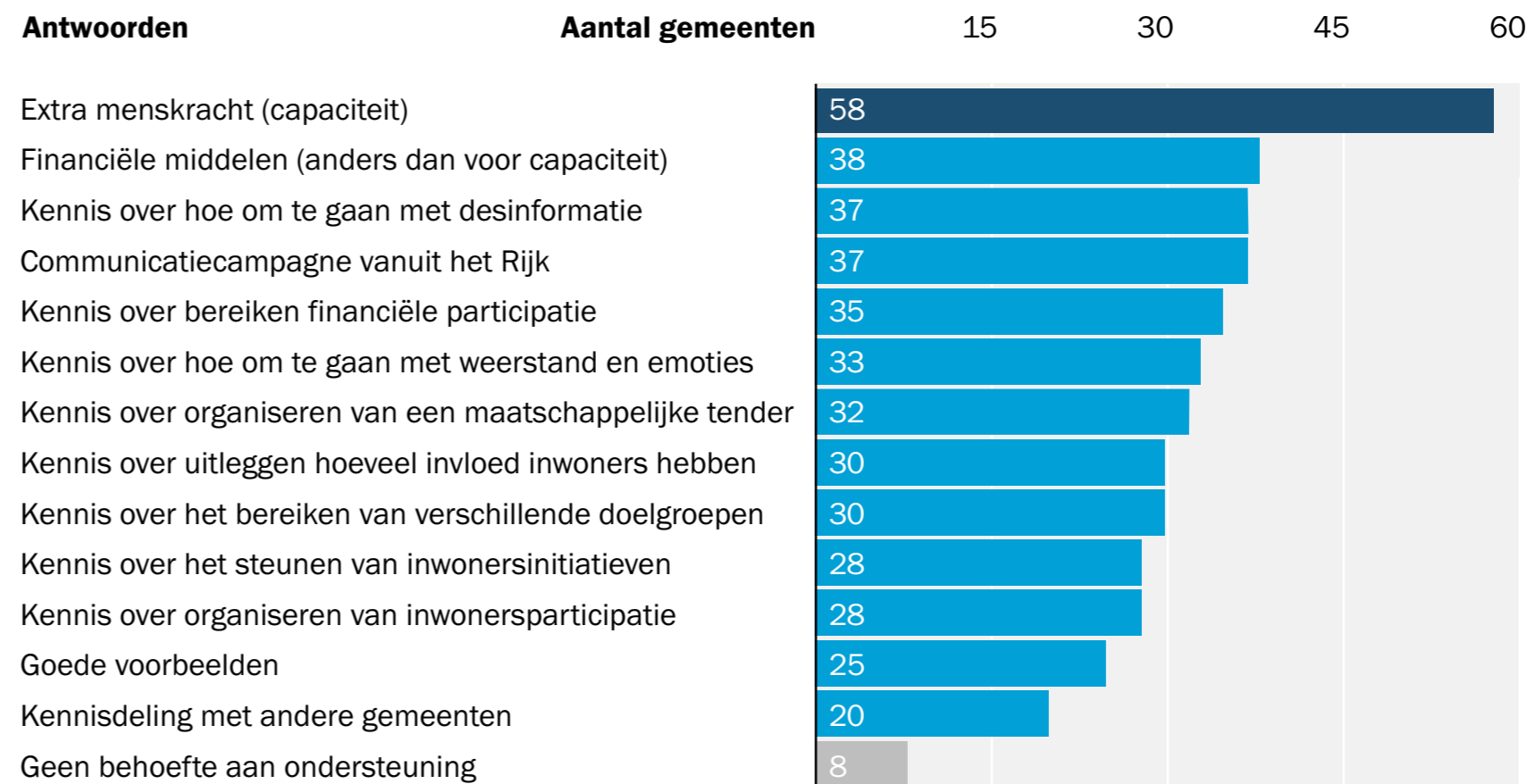
Figuur 9
Antwoorden op de vraag: “Wat gaat er over het algemeen goed in de uitvoering van de inwonerparticipatie bij wind- en zonneparken? (Meerdere antwoorden mogelijk)” (n=100 gemeenten)

Figuur 10
Antwoorden op de vraag: “Wat zijn over het algemeen de belangrijkste knelpunten bij de inwonerparticipatie bij wind- en zonneparken? (Meerdere antwoorden mogelijk)” (n=99 gemeenten)

› **Gemeenten hebben vooral behoefte aan extra capaciteit om inwonerparticipatie goed te kunnen organiseren**

De gemeenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek hebben verschillende ondersteuningsbehoeften (Figuur 11). Extra capaciteit wordt door ruim 60% van de gemeenten het meest nodig bevonden om de participatie goed te kunnen organiseren (58 gemeenten). De verschillen tussen de overige antwoordcategorieën zijn minder groot. Meer dan een derde van de gemeenten geeft aan behoefte te hebben aan financiële middelen, een communicatiecampagne vanuit het Rijk en kennis over het bereiken van financiële participatie.

Figuur 11

Antwoorden op de vraag: “Aan welke ondersteuning zou deze gemeente behoefte hebben op het gebied van inwonerparticipatie? (Meerdere antwoorden mogelijk)” (n=99 gemeenten)

Auteur(s)

- › Geerte Paradies
- › Anika Batenburg,
- › Melanie Klösters
- › Ruud van den Brink

Opdrachtgever

- › Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Projectnaam

- › Rapportnummer [TNO 2022 P12122](#)
- › [060.52011](#) Kennisprogramma Inwonerparticipatie
Energietransitie in de Fysieke Leefomgeving

© 2022 TNO - Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit achtergrondrapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor opdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst. Het ter inzage geven van het TNO-achtergrondrapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

